

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ สามารถพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนสามารถกำหนดทิศทาง และวิถีดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในแง่ของการศึกษาถือกันว่าคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นยิ่งต่อความเจริญของงาน และพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวบุคคล ถ้าการศึกษาคือความเจริญของงานจริง บุคคลจะเจริญของงานได้อย่างไร หากสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจไม่ดี (สุชาติ โสภประยูร 2521 : 7) ด้วยเหตุนี้เองนักการศึกษาต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพกับการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว กล่าวคือนักปรัชญาเมธี ชาวกรีก คืออริสโตเติล (Aristotle) และพลาโต (Plato) ได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า "ก่อนที่จะให้การศึกษาด้านอื่น ๆ นั้น สมควรให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน" (สุชาติ โสภประยูร 2521 : 7) ซึ่งทั้งนี้หมายความว่า หากเด็กมีสุขภาพไม่ดีเสียแล้ว แม้จะให้การศึกษาอบรมตีวิเศษเพียงไรก็ตาม การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะไม่ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย หรืออาจจะไร้ผลเสียเลยก็ได้ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กมีสุขภาพดีแล้วการศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะดำเนินไปได้ด้วยดี และเด็กก็สามารถจะนำความรู้หรือประสบการณ์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ในทำนองเดียวกันจอห์น ล็อก (John lock) กล่าวว่า "ถ้าร่างกายมีสุขภาพสมบูรณ์แล้ว ย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่ดีด้วย" (Harold S. Dienl 1974 : 4)

การที่บุคคลจะมีสุขภาพสมบูรณ์ได้คตินัน สุจิตรา นิมนานิตย์(ม.ป.ป. : 36) ได้กล่าวไว้ว่า "ควรเริ่มต้นจากการเป็นเด็กที่มีสุขภาพดี เมื่อสุขภาพดี ก็จะเติบโต

เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์มีอนาคตมั่นคง และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปว่า ชุมชนที่ประกอบ
ด้วยประชาชนที่แข็งแรง มีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา นั้น เป็นรากฐานอัน
แท้จริง ในการพัฒนาทางสังคม และเศรษฐกิจของประเทศชาติ"

การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตในภายหน้า ขึ้นอยู่กับ
การวางรากฐานขั้นต้นให้กับเด็ก ในระยะที่เด็กกำลังพัฒนาร่างกายนั้น พบว่า มีผล
ต่อการพัฒนาทางสมอง เด็กวัยนี้มีการพัฒนาทางสมองอย่างรวดเร็ว ถ้าการพัฒนาขั้นนี้
หยุดชะงักก็จะมีผลกระทบกระเทือนถึงพัฒนาการด้านอื่น ๆ ไปด้วย จากการสำรวจพบว่า
เด็กจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในภาวะทุโภชนาการ เกิดโรคขาดสารอาหารโปรตีน ทำให้ผลที่ตาม
มาก็คือเด็กกลุ่มนี้ จะขาดจินตนาการในการเล่น ขาดแรงจูงใจ ขาดสมาธิในการเรียน
ขาดความกระตือรือร้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 3)

ความสำคัญที่ติดต่อพัฒนาการของเด็กในด้านสุขภาพมีผลงานวิจัยและรายงาน
ทางวิชาการที่ไคยลสอดคล้องกันคือ

เทอร์แมน (Terman) ได้ศึกษาพบว่า "เด็กพวกอัจฉริยะ (Genius)
ซึ่งมี I.Q. 140 ขึ้นไป ล้วนเป็นเด็กที่มีสุขภาพทางกายดีกว่าเด็กกลุ่มอื่น ๆ ที่มีลักษณะ
สติปัญญาต่ำกว่า" (น้อมฤดี จงพยุหะ และคณะ 2518 : 37)

กรมสามัญศึกษา (2509 : 20) ได้สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่
สอบตกซ้ำชั้นในปี 2509 พบว่าปัญหาทางสุขภาพอนามัยของเด็กเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้
นักเรียนสอบตกซ้ำชั้น และต่อมาในปี พ.ศ. 2513 กรมสามัญศึกษา (2513 : 13
อ้างถึงในศรีวรรณ มากชู 2521 : บทนำ) ได้ทำการวิจัยถึง สาเหตุที่เด็กไม่เข้า
สอบในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัญหาเรื่องสุขภาพเป็นสาเหตุ
สำคัญเรื่องหนึ่งของเด็กที่มีเวลาเรียนพอ แต่ไม่ได้เข้าสอบเนื่องจากเจ็บป่วย ซึ่งมี
อัตร้อยละ 24.84 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 43)
ได้วิจัยสภาพโดยทั่วไปของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
พบว่า "การขาดเรียนของเด็กส่วนมากมีสาเหตุมาจากการเจ็บป่วยมากกว่าสาเหตุอื่น ๆ"
ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าสุขภาพเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญยิ่งต่อพัฒนาการของมนุษย์ใน
ทุก ๆ ด้าน

หนึ่งจากนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาวปี 2522 ของคณะกรรมการ
 การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้วางวัตถุประสงค์ทั่วไปในการวางแผน
 พัฒนาเด็กไว้ เพื่อกระตุ้นและเร้ารักให้ผู้นับถือชอบเกี่ยวกับเด็ก และประชาชนทั่วไป
 ใฝ่รู้และเข้าใจสภาพที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาเด็ก ปัญหาที่เด็กต้องเผชิญพร้อมทั้ง
 ตระหนักในความสำคัญยิ่งของเด็กที่มีต่อสังคม แผนพัฒนาเด็กนี้มุ่งให้รัฐและเอกชน
 ร่วมกันระดมสรรพกำลังในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งทางกาย
 ทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ เพื่อจะได้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อันจะเป็นทั้ง
 พื้นฐานและพลังในการพัฒนาสังคม ในการสร้างความมั่นคงของชาติ และในการสร้าง
 ความสงบสุขของโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 3)
 ความคิดพื้นฐานในการวางนโยบายและแผนนั้น เน้นว่าการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
 กล่าวคืออย่างน้อยเด็กทุกคนควรได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ดังนั้นการ
 ศึกษาจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคนและยกระดับคุณภาพชีวิตของ
 ประชากร

เด็กในวัยประถมศึกษาซึ่งมีอายุ 6-8 ปี เป็นวัยที่กำลังพัฒนาตัวเองอย่างรวดเร็ว
 ทุกด้าน เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ ระหว่างวัยทารกกับวัยเด็กมีการเจริญเติบโต
 ทางร่างกายอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา
 จะต้องคำนึงถึงความพร้อมทางสุขภาพเป็นสำคัญ เพราะความพร้อมหมายถึงสภาพของ
 ความเจริญเติบโต บวกกับความสนใจที่จะเรียนรู้ เพราะฉะนั้นความพร้อมทางสุขภาพ
 จึงเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะทำให้เด็กเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลจากการวิจัยของ
 สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า "ความสูญเปล่า ทางการศึกษา ที่เกิดจาก
 เด็กตกชั้นในปีการศึกษา 2524 คิดเฉลี่ยแล้ว เป็นร้อยละ 7.96 โดยเฉพาะเด็ก
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการตกชั้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.17
 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : 58) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้
 เด็กตกชั้น เนื่องจากความไม่พร้อมทางสุขภาพของนักเรียนเป็นประการสำคัญ

จากการประชุมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
 พ.ศ.2525-2534 (2525) สรุปได้ว่าปัญหาทางด้านคุณภาพของนักเรียนที่เข้าสู่
 ระบบประถมศึกษาในด้านความพร้อมของสุขภาพยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

เพราะฉะนั้นปัญหาที่ควรศึกษาอย่างเร่งด่วนในขณะนี้คือ การศึกษาสภาวะ
ด้านสุขภาพของนักเรียนที่เริ่มเข้าสู่ระบบประถมศึกษา ซึ่งจะต้องทำการศึกษาและ
สำรวจ ในภาคต้นของปีการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียง และนำผลที่ได้ไป
พัฒนาคุณภาพทางด้านอื่น ๆ ได้ เพราะการประถมศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ
ประการหนึ่ง ในการพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสถิตินักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 1 ตกซ้ำชั้น ในปีการศึกษา 2524 คิดเป็นร้อยละ 18.38 และในปี
การศึกษา 2525 คิดเป็นร้อยละ 17.31 (สำนักงานคณะกรรมการการประถม
ศึกษาแห่งชาติ 2525) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กตกซ้ำชั้นมาก เนื่องจากความไม่พร้อม
ทางด้านสุขภาพของนักเรียนที่เริ่มเข้าสู่ระบบประถมศึกษา ซึ่งจะต้องมีการสำรวจ
และให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการ
วิจัย เพื่อศึกษาสภาวะทางด้านสุขภาพของนักเรียนที่เริ่มเข้าสู่ระบบประถมศึกษา
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องคุณภาพของการเรียนได้
และเป็นการเตรียมเด็กให้เป็นบุคคลที่มีร่างกายและสติปัญญาที่ดีในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวะสุขภาพ ได้แก่สุขภาพด้านร่างกายที่เกี่ยวข้องกับน้ำหนัก
ส่วนสูง สภาวะทางโภชนาการและโรคในเด็ก ของนักเรียนที่เริ่มเข้าสู่ระบบประถม
ศึกษาในโรงเรียนเขตเมือง และโรงเรียนในเขตชนบทจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาวะทางสุขภาพของนักเรียนที่เริ่มเข้าสู่ระบบประถม
ศึกษา จำแนกตามเพศของนักเรียน และขนาดของโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนใน
เขตเมือง และโรงเรียนในเขตชนบท จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานของการวิจัย

สภาวะทางสุขภาพของนักเรียนที่เริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ภาคต้น จำแนกตามเพศของนักเรียน และขนาดของโรงเรียน ในโรงเรียนเขตเมือง
ดีกว่าสภาวะทางสุขภาพ ของนักเรียนในโรงเรียนเขตชนบท

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผลการตรวจสอบสุขภาพของนักเรียน ที่เริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคต้น สามารถแสดงสภาวะทางด้านสุขภาพของนักเรียน ที่เริ่มเข้าสู่ระบบประถมศึกษาได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการสำรวจเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคต้น ปีการศึกษา 2526 ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ผู้วิจัยสำรวจเฉพาะความปกติ และความไม่ปกติ ทางสุขภาพ ของนักเรียนเท่านั้น มิได้ศึกษาถึงสาเหตุและวิธีการรักษาแก้ไขความไม่ปกตินั้น

3. ในการวินิจฉัยความไม่ปกติของสุขภาพด้านต่าง ๆ ได้อาศัยเกณฑ์ซึ่งกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ และเป็น การวินิจฉัยของพยาบาล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียนเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาวะสุขภาพ หมายถึง สภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายด้านต่าง ๆ และความสะอาดของเครื่องแต่งกาย รวมทั้งสิ้น 8 ด้าน คือ

1. น้ำหนักและส่วนสูง ในลักษณะปกติคือ จะต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ตัวอย่างเช่น เด็กชายอายุ 6 ปี มีส่วนสูง 114.2 เซนติเมตร และน้ำหนัก 19.0 กิโลกรัม

2. สภาวะสุขภาพของสายตาและตา ในลักษณะปกติคือไม่เป็นโรคตา และสายตาปกติ

3. สภาวะสุขภาพของหู ช่องจมูก ช่องปาก และทอมทอนซิล ในลักษณะปกติคือ หูไม่เป็นน้ำหนวก หรือมีความผิดปกติของหู และใบหู ช่องจมูก ช่องปาก และทอมทอนซิลไม่อักเสบ

โรงเรียนในเขตชนบท หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ห่างไกล และค่อนข้าง
กันดาร อยู่ในเขตเทศบาล หรือนอกเขตสุขาภิบาล

เกณฑ์มาตรฐานขนาดสัดส่วนของเด็กไทย หมายถึง เกณฑ์มาตรฐาน
ขนาดสัดส่วนเด็กไทยปี 2525-2526 ซึ่งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ได้ทำการวิจัยไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

สัดส่วนร่างกายพื้นฐาน อายุ 6 ปี ชาย-หญิง

ลำดับ	สัดส่วนร่างกายพื้นฐาน	6 ปี			
		ชาย		หญิง	
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1	ส่วนสูง	114.2	5.1	113.6	5.2
2	สูงเอวหนา	69.0	4.5	68.5	4.0
3	สูงเป้า	51.1	2.7	51.4	3.1
4	สูงหัวเข่า	30.7	1.7	30.6	1.8
5	รอบศีรษะ	50.7	1.4	49.9	1.5
6	รอบศอก	26.8	1.4	26.2	1.5
7	รอบอก	55.6	3.6	54.9	3.7
8	รอบเอว	50.8	3.7	49.2	3.6
9	รอบตะโพก	57.3	4.5	57.9	4.4
10	ยาวหัวไหล่-ข้อมือ	36.2	2.4	35.7	2.2
11	ไหล่กว้าง	28.6	2.0	28.7	1.9
12	น้ำหนัก	19.0	3.4	18.4	3.3

หมายเหตุ S.D. คือ STANDARD DEVIATION : ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สัดส่วนร่างกายพื้นฐาน อายุ 7 ปี ชาย-หญิง

ลำดับ	สัดส่วนร่างกายพื้นฐาน	7 ปี			
		ชาย		หญิง	
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1	ส่วนสูง	118.6	5.5	118.2	5.2
2	สูงเอวหน้า	72.5	3.8	71.9	4.0
3	สูงเป้า	53.8	3.0	54.2	3.1
4	สูงหัวเข่า	32.3	2.1	32.2	2.0
5	รอบศีรษะ	50.8	1.5	50.3	1.4
6	รอบคอ	27.3	1.4	26.6	1.4
7	รอบอก	57.2	4.0	56.3	3.9
8	รอบเอว	51.7	4.7	49.8	3.9
9	รอบตะโพก	59.3	5.2	59.7	4.6
10	ยาวหัวไหล่-ข้อมือ	37.9	2.3	37.4	2.4
11	ไหล่กว้าง	29.6	1.8	29.6	1.8
12	น้ำหนัก	20.6	4.1	20.1	3.5

หมายเหตุ S.D. คือ STANDARD DEVIATION : ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สัดส่วนร่างกายพื้นฐาน อายุ 8 ปี ชาย-หญิง

ลำดับ	สัดส่วนร่างกายพื้นฐาน	8 ปี			
		ชาย		หญิง	
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1	ส่วนสูง	123.0	5.6	123.9	6.1
2	สูงเอวหน้า	76.1	4.5	76.4	4.8
3	สูงเป้า	56.7	3.2	57.6	3.4
4	สูงหัวเข่า	34.0	2.1	34.2	2.1
5	รอบศีรษะ	51.2	1.5	50.8	1.4
6	รอบศอก	27.9	1.7	27.6	1.8
7	รอบอก	59.4	4.9	59.2	5.3
8	รอบเอว	53.6	5.2	52.1	5.4
9	รอบตะโพก	62.2	5.7	63.1	5.9
10	ยาวหัวไหล่-ข้อมือ	39.8	2.4	39.5	2.6
11	ไหล่กว้าง	30.8	2.0	30.9	2.1
12	น้ำหนัก	23.2	4.3	23.1	5.3

หมายเหตุ S.D. คือ STANDARD DEVIATION : ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และครูที่จะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องสุขภาพของนักเรียน
2. เป็นแนวทางในการแนะนำข้อปฏิบัติ สำหรับครูในระดับประถมศึกษาในเรื่องสภาวะสุขภาพของนักเรียน
3. เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษา สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา